

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 5. června 2018¹

Věc C-234/17

**XC
YB
ZA
za účasti
Generalprokuratur**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soudní dvůr, Rakousko)]

„Řízení o předběžné otázce – Zásady unijního práva – Procesní autonomie – Zásady efektivity a rovnocennosti – Opravný prostředek umožňující v případě porušení EÚLP domoci se obnovy trestního řízení ukončeného rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené – Povinnost rozšířit tento opravný prostředek na případy porušení unijního práva – Nedostatek – Článek 50 Listiny základních práv Evropské unie – Článek 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody – Zásada *ne bis in idem*“

I. Úvod

1. Rozhodnutím ze dne 23. ledna 2017 Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soudní dvůr, Rakousko) předložil Soudnímu dvoru žádost o vydání rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu unijního práva a zejména zásad rovnocennosti a efektivity.

2. XC, YB a ZA (dále jen „zúčastněné strany“) jsou na švýcarském území podezřelí z daňového podvodu a jiné trestné činnosti. Na základě čl. 50 odst. 1 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, která byla dne 19. června 1990 podepsána v Schengenu (Lucembursko) a nabyla účinnosti dne 26. března 1995² (dále jen „ÚPSD“), státní zastupitelství kantonu St. Gallen (Švýcarsko) zaslalo státnímu zastupitelství ve Feldkirchu (Rakousko) několik žádostí o právní pomoc s cílem vyslechnout zúčastněné strany jakožto podezřelé.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 2000, L 239, s. 19; Zvl. vyd. 19/02, s. 9.

3. Po skončení trestního řízení vedeného v Rakousku zúčastněné strany podaly k předkládajícímu soudu opravný prostředek s cílem domoci se obnovy trestního řízení, jež bylo ukončeno rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené, v případě porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, nebo některého z jejích dodatkových protokolů (dále společně jen „EÚLP“). Tento opravný prostředek byl do rakouského právního řádu zaveden, aby umožnil výkon rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), jimiž bylo shledáno porušení EÚLP.

4. V rámci svého opravného prostředku se zúčastněné strany dovolávaly zejména porušení zásady *ne bis in idem* zaručené článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a článkem 54 ÚPSD. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda unijní právo, a zejména zásady rovnocennosti a efektivity, musí být vykládáno v tom smyslu, že ukládá vnitrostátnímu soudu povinnost posoudit v rámci tohoto opravného prostředku, zda bylo porušeno unijní právo – zejména zda došlo k zásahu do základního práva zaručeného článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD – ačkoliv vnitrostátní právní řád stanoví tento přezkum pouze pro případy porušení EÚLP.

5. Navrhnu Soudnímu dvoru, aby na tuto otázku odpověděl záporně z důvodu existence „ústavního rámce“³, který Soudní dvůr rozvinul a který zajišťuje účinnost unijního práva *ještě před tím*, než vnitrostátní rozhodnutí založí překážku věci rozsouzené (tedy rámce, který z hlediska EÚLP nemá obdobu).

II. Právní rámec

A. Unijní právo

6. ÚPSD byla uzavřena za účelem zabezpečit provedení Dohody mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsané dne 14. června 1985 v Schengenu⁴.

7. Článek 50 odst. 1 ÚPSD, uvedený v hlavě III, kapitole 2 nadepsané „Vzájemná pomoc v trestních věcech“, stanoví:

„Smluvní strany se zavazují poskytovat si v souladu s úmluvou a smlouvou, které jsou uvedeny v článku 48, právní pomoc při porušování svých právních předpisů v oblasti spotřebních daní, daně z přidané hodnoty [DPH] a cel [...]“

8. Článek 54 ÚPSD, uvedený v hlavě III, kapitole 3 nadepsané „Zákaz dvojího trestu“, stanoví:

„Osoba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou, nesmí být pro tentýž čin stíhána druhou smluvní stranou za předpokladu, že v případě odsouzení již byla vykonána nebo je právě vykonávána sankce, nebo podle práva smluvní strany, ve které byl rozsudek vynesena, již nemůže být vykonána.“

3 – Tento výraz Soudní dvůr použil v posudku 2/13 (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014 (EU:C:2014:2454, body 158 a 177).

4 – Úř. věst. 2000, L 239, s. 13; Zvl. vyd. 19/02, s. 3.

B. Rakouské právo

9. Dne 1. března 1997 byl do Strafprozessordnung (rakouský trestní řád, dále jen „trestní řád“) zaveden § 363a, který zní:

- „(1) Bude-li rozsudkem [ESLP] shledáno, že rozhodnutím nebo opatřením trestního soudu byla porušena [EÚLP], a nelze-li vyloučit, že by toto porušení mohlo negativně ovlivnit obsah rozhodnutí trestního soudu ve vztahu k jednotlivci, který je jím dotčen, bude na návrh řízení obnoveno.
- (2) O návrhu na obnovu řízení rozhoduje ve všech případech Oberster Gerichtshof [Nejvyšší soudní dvůr]. Návrh může podat dotčená osoba a nejvyšší státní zástupce (Generalprokurator) [...]. Návrh se podává u Oberster Gerichtshof. Je-li návrh podán dotčenou osobou, musí být vyslechnut nejvyšší státní zástupce, je-li návrh podán nejvyšším státním zástupcem, musí být vyslechnuta dotčená osoba [...].“

III. Spor v původním řízení

10. Státní zastupitelství kantonu St. Gallen (Švýcarsko) vedlo vyšetřování proti XC, YB a dalším pro podezření z daňového podvodu podle § 96 odst. 1 písm. b) švýcarského zákona o DPH (Mehrwertsteuergesetz) a z jiných trestných činů. Na základě chybných daňových přiznání podaných švýcarským daňovým orgánům byla těmto osobám neoprávněně vrácena DPH v celkové výši 835 374,17 švýcarského franku (CHF) (přibližně 698 327,41 eura).

11. V rámci tohoto vyšetřování státní zastupitelství kantonu St. Gallen zaslalo státnímu zastupitelství ve Feldkirch (Rakousko) žádost o právní pomoc.

12. Usnesením ze dne 15. března 2013, vydaným v návaznosti na námitky a opravný prostředek, Oberlandesgericht Innsbruck (Vrchní zemský soud v Innsbrucku, Rakousko) rozhodující jako soud druhého stupně prohlásil za přípustnou žádost o právní pomoc podanou kantonálním úřadem vyšetřování (Kantonales Untersuchungsamt, Švýcarsko) s cílem zajistit, aby YB byl jakožto podezřelý vyslechnut. Odmítl tak námitky založené na článku 54 ÚPSD a na skutečnosti, že státní zastupitelství v Heilbronn (Německo) i lichtenštejnský Fürstliches Landgericht (knížecí soud prvního stupně, Lichtenštejnsko) ukončily řízení v letech 2011 a 2012. Výslovně se přitom zabývaly též obviněním týkajícím se vývozu zboží a vrácení DPH v celkové výši 835 374,17 CHF (přibližně 698 327,41 eura).

13. Proti tomuto rozhodnutí XC a YB podali návrh na obnovu řízení u předkládajícího soudu. Usnesením ze dne 17. září 2013 tento soud zrušil usnesení Landesgericht Feldkirch (zemský soud ve Feldkirch, Rakousko) ze dne 31. prosince 2012 a Oberlandesgericht Innsbruck (Vrchní zemský soud v Innsbrucku) ze dne 15. března 2013 v rozsahu, v němž se netýkaly žádosti o právní pomoc v souvislosti s podezřením z trestných činů spáchaných k újmě švýcarského správce daně. V části, ve které byla usnesení zrušena, byla žádost o právní pomoc zamítnuta. Ohledně části, ve které usnesení nebyla zrušena, soud v odůvodnění uvedl, že „žádosti o právní pomoc při výslechu, která nebyla napadena návrhem na obnovu řízení a která se týká podezření z trestných činů spáchaných k újmě švýcarského správce daně, je státní zastupitelství povinné vyhovět“.

14. Státní zastupitelství ve Feldkirch pokračovalo v řízení v části týkající se podezření z trestných činů spáchaných k újmě švýcarského správce daně. V tomto rámci ho státní zastupitelství kantonu St. Gallen požádalo o provedení dodatečných výsledků, přičemž poslední z těchto žádostí se týkala ZA jakožto podezřelého. XC a YB následně vznesli námitky, které Landesgericht Feldkirch (zemský soud Feldkirch) zamítl z důvodu překážky věci rozsouzené. Opravné prostředky podané proti dalším rozhodnutím soudu byly rovněž zamítnuty.

15. Usnesením ze dne 9. října 2015 Oberlandesgericht Innsbruck (Vrchní zemský soud v Innsbrucku) zamítl opravné prostředky podané zúčastněnými stranami proti usnesení Landesgericht Feldkirch (zemský soud Feldkirch) ze dne 13. srpna 2015. Soud v odůvodnění uvedl, že žádost o právní pomoc ze dne 23. dubna 2015 se rovněž týkala pouze podezření z trestných činů spáchaných k újmě švýcarského správce daně. Soud neshledal žádné indicie nasvědčující tomu, že výslech ZA by mohl být v rozporu s článkem 54 ÚPSD.

16. Podle trestního řádu Oberlandesgericht Innsbruck (Vrchní zemský soud v Innsbrucku) rozhodl usnesením ze dne 9. října 2015 jako soud druhého a posledního stupně. Toto rozhodnutí tak založilo překážku věci rozsouzené.

17. Proti tomuto usnesení podaly zúčastněné strany dne 18. dubna 2016 návrh na obnovu řízení k předkládajícímu soudu. Tvrdí, že poskytnutím právní pomoci státnímu zastupitelství v St. Gallen došlo k porušení článku 6 EÚLP, článku 4 protokolu č. 7 k EÚLP, článku 50 Listiny a článku 54 ÚPSD. Požadují, aby předkládající soud povolil obnovu trestního řízení a prohlásil poskytnutí právní pomoci za nepřipustné.

IV. Předběžná otázka

18. Předkládající soud uvádí, že EÚLP má v Rakousku postavení ústavní normy. Připomíná, že obrátit se na ESLP z důvodu porušení EÚLP je možné až po vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků. Ustanovení § 363a trestního řádu proto umožňuje podat návrh na „obnovu“ trestního řízení s cílem umožnit výkon rozsudků ESLP, pokud jimi bylo shledáno, že trestní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené je v rozporu s EÚLP.

19. V zásadním rozsudku ze dne 1. srpna 2007 předkládající soud kromě toho shledal, že pro obnovu trestního řízení podle tohoto ustanovení není nutné, aby o porušení EÚLP již rozhodl ESLP. Tento soud tak může návrhu na obnovu řízení vyhovět i poté, co sám dospěl k závěru, že rozhodnutí trestního soudu je s EÚLP v rozporu.

20. V souladu s § 363a trestního řádu je proto v průběhu trestního řízení možné namítat porušení EÚLP přímo před předkládajícím soudem na základě ustanovení rakouského práva, která upravují základní práva, aniž by před tím rozhodoval ESLP. Od vydání výše uvedeného rozsudku byl tento opravný prostředek využíván v narůstající míře.

21. Za tohoto stavu si předkládající soud položil otázku, zda s ohledem na zásady rovnocennosti a efektivity, jak je vykládá Soudní dvůr, má tento soud povinnost rozšířit řízení o návrhu na obnovu trestního řízení také na případná porušení Listiny či jiných ustanovení unijního práva.

22. Za těchto podmínek se Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soudní dvůr) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být unijní právo – zejména čl. 4 odst. 3 SEU ve spojení se zásadami rovnocennosti a efektivity, které z něho vyplývají – vykládáno v tom smyslu, že zavazuje [předkládající soud], aby na základě návrhu dotčené osoby přezkoumal rozhodnutí trestního soudu zakládající překážku věci rozsouzené, ohledně tvrzeného porušení unijního práva (v projednávaném případě článek 50 [Listiny] a článek 54 [ÚPSD]), ačkoliv vnitrostátní právo [...] stanoví takový přezkum pouze pro případy údajného porušení [EÚLP]?“

V. Řízení před Soudním dvorem

23. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla zapsána do rejstříku kanceláře Soudního dvora dne 4. května 2017.

24. Písemná vyjádření podaly rakouská vláda, maďarská vláda a Evropská komise.

25. Jednání konaného dne 20. března 2018 se zúčastnily a svá vyjádření přednesly rakouská a maďarská vlády, jakož i Komise.

VI. Analýza

26. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda unijní právo, zejména zásady rovnocennosti a efektivity, musí být vykládáno v tom smyslu, že ukládá vnitrostátnímu soudu povinnost rozšířit vnitrostátní opravný prostředek, jenž v případě porušení EÚLP umožňuje domoci se obnovy trestního řízení ukončeného vnitrostátním rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené, také na případy porušení unijního práva, zejména na zásahy do základního práva zaručeného článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD.

27. Úvodem připomínám, že článek 50 Listiny a článek 54 ÚPSD se týkají základního práva nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin, čili zásady *ne bis in idem*.

28. Všechny strany, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, mají za to, že je namístě na tuto otázku odpovědět záporně. To je i můj názor, a to z důvodů uvedených dále.

29. Podle ustálené judikatury platí, že není-li daná oblast upravena unijním právem, procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která daňovým poplatníkům plynou z unijního práva, včetně podmínek sloužících k uplatnění zásady překážky věci rozsouzené, se v souladu se zásadou procesní autonomie řídí vnitrostátním právem členských států. Tyto podmínky však nesmějí být méně příznivé než ty, které dopadají na obdobné situace vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), a nesmějí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity)⁵.

30. V projednávaném případě je nesporné, že neexistuje unijní právní úprava upravující takový opravný prostředek, jaký vedl ke sporu v původním řízení, tedy opravný prostředek umožňující zúčastněným stranám namítat, že trestní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené porušuje základní právo – v tomto případě základní právo zaručené EÚLP – a případně se domoci obnovy sporného trestního řízení.

31. Proto je v souladu s výše uvedenou judikaturou nutné zkoumat, zda skutečnost, že takový opravný prostředek byl ustanoven pro případy porušení EÚLP a nevztahuje se na případy porušení unijního práva, je v rozporu se zásadami rovnocennosti a efektivity, jak je vykládá Soudní dvůr. Tyto dvě stránky případu budou samostatně posouzeny v oddílech B a C níže.

32. Nejprve uvedu důvody, pro které se domnívám, že námitka nepřipustnosti vznesená rakouskou vládou musí být odmítnuta (oddíl A).

5 – Viz zejména rozsudky ze dne 16. března 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, body 21 a 22); ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24); ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, bod 24); ze dne 6. října 2015, Târșia (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 27), a ze dne 18. února 2016, Finanzmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, bod 40).

A. K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

33. Rakouská vláda vznesla proti projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce námitku nepřipustnosti. Podle této vlády je sporné, zda právní situace představující základ sporu v původním řízení spadá do působnosti unijního práva, neboť § 363a trestního řádu stanoví opravný prostředek pro případ porušení EÚLP, a nikoliv unijního práva.

34. Podle ustálené judikatury se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout vydat rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jedná-li se o hypotetický problém, nebo také nedisponuje-li Soudní dvůr skutkovými či právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny⁶.

35. Co se týče prvního argumentu, kterého se dovolává rakouská vláda, připomínám, že ÚPSD byla původně mezistátní dohoda uzavřená mimo rámec Evropské unie. Amsterodamská smlouva nicméně schengenské *acquis* do tohoto rámce začlenila⁷. Jak správně uvedla generální advokátka J. Kokott ve věci E⁸, ÚPSD se tímto stala nedílnou součástí unijního práva, kterou jsou členské státy účastníci se schengenského prostoru povinny používat.

36. Pokud tedy orgány členského státu vyhoví žádosti o právní pomoc podané na základě ÚPSD, jako tomu bylo ve sporu v původním řízení, je třeba mít za to, že uplatňují unijní právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Tento výklad potvrzuje i rozsudek ve věci M, ve kterém Soudní dvůr uvedl, že článek 54 ÚPSD musí být vykládán ve světle článku 50 Listiny⁹, a rozsudek ve věci Spasic, ve kterém Soudní dvůr zkoumal platnost článku 54 ÚPSD vzhledem k článku 50 Listiny¹⁰.

37. Rakouská vláda dále tvrdila, že předkládající soud neuvedl přesné důvody, které ho vedly k tomu, aby si kladl otázky ohledně výkladu unijního práva a považoval za nezbytné položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Co se týče tohoto druhého argumentu, domnívám se, že předkládající soud jasně vyjádřil pochybnosti o tom, zda má povinnost rozšířit opravný prostředek stanovený v § 363a trestního řádu na případy porušení unijního práva, a zejména na případy, kdy došlo k porušení základních práv zaručených Listinou či ÚPSD.

38. Dodávám, že tato otázka může mít význam pro řešení sporu v původním řízení, neboť Listina na základě článku 53 může poskytnout širší ochranu, než jakou poskytuje EÚLP. V případě zásady *ne bis in idem*, jež byla namítána ve sporu v původním řízení, tomu tak skutečně je. Ve vysvětleních k Listině¹¹ se uvádí, že oproti čl. 4 odst. 1 protokolu č. 7 k EÚLP, který působnost zásady *ne bis in idem* omezuje na území každého smluvního státu zvlášť¹², ji článek 50 Listiny rozšiřuje na území Unie považované za jeden celek¹³. Obdobně jako v článku 50 Listiny je územní působnost článku 54 ÚPSD tvořena územím všech států schengenského prostoru, které se považuje za jeden celek.

6 – Viz zejména rozsudky ze dne 7. prosince 2017, López Pastuzano (C-636/16, EU:C:2017:949, bod 19), a ze dne 23. ledna 2018, F. Hoffmann-La Roche a další (C-179/16, EU:C:2018:25, bod 45).

7 – Viz protokol č. 19 o schengenském *acquis* začleněném do rámce Evropské unie připojený k SEU a SFEU.

8 – Stanovisko generální advokátky J. Kokott k věci E (C-240/17, EU:C:2017:963, bod 82).

9 – Rozsudek ze dne 5. června 2014 (C-398/12, EU:C:2014:1057, bod 35). Viz též rozsudek ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, bod 31).

10 – Rozsudek ze dne 27. května 2014 (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, body 51 až 74).

11 – Úř. věst. 2007, C 303, s. 17.

12 – „Nikdo nesmí být trestně stíhán nebo potrestán soudy jednoho státu za čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem v souladu se zákonem a trestním řízením tohoto státu.“ Viz naposledy rozsudek ESLP ze dne 20. února 2018, Krombach v. Francie (CE:ECHR:2018:0220DEC006752114, § 34 až 41).

13 – „Nikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona.“

39. S ohledem na výše uvedené nepochybuji o tom, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

B. K nedostatku porušení zásady efektivity unijního práva

40. Pro posouzení, zda došlo k porušení zásady efektivity unijního práva, je třeba určit, zda nemožnost napadnout trestní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené s odkazem na porušení unijního práva, konkrétně základního práva zaručeného článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD, v praxi znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje výkon práv přiznaných unijním právním řádem ve smyslu judikatury uvedené v bodě 29 tohoto stanoviska.

41. Z judikatury Soudního dvora podle mého názoru vyplývá, že zásada efektivity unijního práva až na výjimky nevyžaduje zpochybnění překážky věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími, které jsou v rozporu s unijním právem, zavedením zvláštního opravného prostředku za tímto účelem. Danou judikaturu lze vysvětlit tím, že existuje ústavní rámec rozvinutý Soudním dvorem, který zajišťuje účinnost unijního práva *ještě před tím*, než vnitrostátní rozhodnutí založí překážku věci rozsouzené (část 1).

42. Soudní dvůr stanovil jisté zmírnění zásady dodržování překážky věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími v případě, že jednotlivec neměl možnost uplatnit práva, která mu unijní právo přiznává. Pro okolnosti sporu v původním řízení nicméně toto zmírnění není relevantní (část 2).

1. Zásada: dodržování překážky věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími

43. Co se týče zásady efektivity, Soudní dvůr opakovaně uvedl, že každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být analyzován s přihlédnutím k místu tohoto ustanovení v řízení jako celku, k jeho průběhu a zvláštnostem u různých vnitrostátních soudních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například zásadu ochrany práva na obhajobu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení¹⁴.

44. Soudní dvůr nicméně také opakovaně vyzdvihl význam, který má zásada překážky věci rozsouzené v právním řádu Unie i ve vnitrostátních právních řádech. Má-li být zajištěna jak stabilita práva a právních vztahů, tak řádný výkon spravedlnosti, je důležité, aby soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání dostupných opravných prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto opravné prostředky stala konečnými, již nemohla být zpochybněna¹⁵.

45. Nelze však popřít, že mezi těmito dvěma zásadami existuje určité napětí. Nemožnost napadnout vnitrostátní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené, u něž je navíc jisté, že je v rozporu s unijním právem, v praxi nutně snižuje účinnost unijního práva.

14 – Viz zejména rozsudky ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, bod 27); ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 39); ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 49); ze dne 6. října 2015, Târșia (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 36); ze dne 11. listopadu 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, bod 41), a ze dne 18. února 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, bod 43).

15 – Viz zejména rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, bod 38); ze dne 16. března 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, bod 20); ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, bod 22); ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, body 35 a 36); ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 58); ze dne 6. října 2015, Târșia (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 28), a ze dne 11. listopadu 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, bod 38).

46. Takovýto účinek nicméně sám o sobě neznamená porušení zásady efektivity unijního práva, jak ji vykládá Soudní dvůr. Podle ustálené judikatury totiž unijní právo nenutí vnitrostátní soud, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla příznávající určitému soudnímu rozhodnutí povahu zakládající překážku věci rozsouzené, třebaže by jejich nepoužití umožnilo napravit porušení unijního práva¹⁶.

47. Soudní dvůr zejména vyloučil jakékoli porušení zásady efektivity unijního práva v situacích, kdy zásada překážky věci rozsouzené brání vnitrostátnímu soudu přezkoumat platnost rozhodčích nálezů z hlediska článku 101 SFEU¹⁷ nebo z hlediska pravidel Unie týkajících se nepřiměřených podmínek ve spotřebitelských smlouvách¹⁸. Stejně tak Soudní dvůr připustil, že zásada překážky věci rozsouzené brání vnitrostátnímu soudu přezkoumat platnost soudních rozhodnutí z hlediska unijních pravidel týkajících se mezinárodní příslušnosti vnitrostátních soudů¹⁹, veřejných zakázek na stavební práce²⁰ či z hlediska článku 110 SFEU²¹.

48. Zásada efektivity unijního práva tedy zpravidla neukládá členským státům povinnost zpochybnit překážku věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími, a zejména za tímto účelem zavést zvláštní opravný prostředek, který § 363a trestního řádu stanoví pro případy porušení EÚLP.

49. Tuto judikaturu lze podle mého názoru vysvětlit tím, že existuje ústavní rámec, který unijnímu právu z velké části propůjčuje jeho zvláštnost²² a který zajišťuje účinnost unijního práva *ještě před tím*, než vnitrostátní rozhodnutí založí překážku věci rozsouzené.

50. Zaprvé závazná ustanovení unijního práva mohou přímo založit práva jednotlivců²³. Tato zásada přímého účinku znamená, že unijní právo se netýká pouze vztahů mezi státy, ale přiznává jednotlivcům práva, jež mohou uplatňovat před jakýmkoli státním orgánem a zejména před jakýmkoli vnitrostátním soudem.

51. Pokud jde o dotčené základní právo, které je předmětem sporu v původním řízení, Soudní dvůr nedávno v rozsudku *Garlsson Real Estate a další*²⁴ zdůraznil, že zásada *ne bis in idem* zaručená v článku 50 Listiny přiznává jednotlivcům právo, které je přímo použitelné.

16 – Viz zejména rozsudky ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 47); ze dne 16. března 2006, *Kapferer* (C-234/04, EU:C:2006:178, bod 21); ze dne 3. září 2009, *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, EU:C:2009:506, bod 23); ze dne 6. října 2009, *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 37); ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti* (C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 59); ze dne 6. října 2015, *Târșia* (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 29), a ze dne 11. listopadu 2015, *Klausner Holz Niedersachsen* (C-505/14, EU:C:2015:742, bod 39).

17 – Rozsudek ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269, body 43 až 48).

18 – Rozsudek ze dne 6. října 2009, *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, body 39 až 48).

19 – Rozsudek ze dne 16. března 2006, *Kapferer* (C-234/04, EU:C:2006:178, body 19 až 24).

20 – Rozsudek ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti* (C-213/13, EU:C:2014:2067, body 58 až 61).

21 – Rozsudek ze dne 6. října 2015, *Târșia* (C-69/14, EU:C:2015:662, body 36 až 41).

22 – Viz zejména posudek 2/13 (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014 (EU:C:2014:2454, bod 166): „Jak již Soudní dvůr mnohokrát uvedl, unijní právo se zejména vyznačuje tím, že vychází z autonomního pramene tvořeného Smlouvami, svou předností před právem členských států [...] a přímým účinkem celé řady ustanovení použitelných ve vztahu k jejich státním příslušníkům i ve vztahu k samotným členským státům [...]“.

23 – *Nařízení* je z důvodu samotné své povahy a funkce v systému pramenů unijního práva způsobilé přiznat jednotlivcům práva, která mají vnitrostátní soudy povinnost chránit [viz zejména rozsudky ze dne 14. prosince 1971, *Politi* (43/71, EU:C:1971:122, bod 9), a ze dne 17. září 2002, *Muñoz a Superior Fruiticola* (C-253/00, EU:C:2002:497, bod 27)]. Ustanovení *primárního práva*, která stanoví přesné a bezpodmínečné povinnosti a která nevyžadují ke svému uplatňování žádný následný zásah unijních či vnitrostátních orgánů, přiznávají jednotlivcům práva přímo [viz zejména rozsudky ze dne 5. února 1963, *van Gend & Loos* (26/62, EU:C:1963:1, s. 24 a 25), a ze dne 20. března 2018, *Garlsson Real Estate a další* (C-537/16, EU:C:2018:193, bod 65)]. Ve všech případech, kdy se ustanovení *směrnice* z hlediska svého obsahu jeví jako bezpodmínečná a dostatečně přesná, jsou jednotlivci oprávněni dovolávat se jich před vnitrostátními soudy vůči státu, a to ať již v případě, že stát směrnici včas neprovedl do vnitrostátního práva, tak i v případě, že ji provedl nesprávně [viz zejména rozsudky ze dne 4. prosince 1974, *van Duyn* (41/74, EU:C:1974:133, body 11 až 15), jakož i ze dne 15. ledna 2014, *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, bod 31)].

24 – Rozsudek ze dne 20. března 2018 (C-537/16, EU:C:2018:193, body 64 až 68).

52. Zadruhé zásada přednosti unijního práva ukládá každému vnitrostátnímu soudu povinnost zajistit plný účinek přímo použitelných ustanovení tohoto práva tak, že na základě své vlastní pravomoci podle potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího ustanovení vnitrostátního práva, aniž by nejprve musel žádat o odstranění tohoto vnitrostátního ustanovení legislativní cestou nebo jakýmkoliv jiným ústavním postupem či na toto odstranění čekat²⁵.

53. Z kumulativního efektu přímého účinku a přednosti unijního práva vyplývá, že každý rakouský soud, kterému byl spor v původním řízení předložen, měl povinnost napravit jakékoli porušení zásady *ne bis in idem* zaručené článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD. Předkládající soud v tomto ohledu výslovně uvedl, že trestní řád nabízí zúčastněným stranám několik právních prostředků, které jim umožňují uplatnit v rámci trestního řízení práva přiznaná unijním právním řádem, včetně práva vyplývajícího z článku 50 Listiny. Z popisu skutkových okolností poskytnutých tímto soudem navíc vyplývá, že zúčastněné strany skutečně měly příležitost v průběhu trestního řízení, které proti nim bylo vedeno, podat několik opravných prostředků a dovolávat se v nich porušení ustanovení unijního práva, jako je článek 54 ÚPSD²⁶.

54. Zatřetí z čl. 267 druhého pododstavce SFEU tak, jak je vykládán Soudním dvorem, vyplývá, že vnitrostátní soudy mají tu nejširší možnost obrátit se na Soudní dvůr, mají-li za to, že věc, kterou projednávají, vyvolává otázky týkající se výkladu či posouzení platnosti ustanovení unijního práva, které vyžadují jejich rozhodnutí²⁷. Každý vnitrostátní soud se tak před tím, než vydá rozhodnutí v projednávaném sporu, může obrátit na Soudní dvůr za účelem získat *závazný* výklad unijního práva. Podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU se tato možnost – nejedná-li se o „acte clair“²⁸ – stává závaznou, vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva²⁹.

55. Tento ústavní rámec podle mého názoru v zásadě zaručuje, aby každá běžně obezřetná osoba měla možnost vykonávat práva, která jí právní řád Unie přiznává, *ještě před tím*, než je v její věci vydáno rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené. Daný ústavní rámec tak zajišťuje účinnost unijního práva, aniž by bylo nutné stanovit opravný prostředek umožňující napadnout vnitrostátní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené.

25 – Viz zejména rozsudky ze dne 15. července 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, s. 1158 až 1160); ze dne 9. března 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, body 21 a 24); ze dne 22. října 1998, IN. CO. GE.'90 a další (C-10/97 à C-22/97, EU:C:1998:498, body 20 a 21); ze dne 11. září 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, body 36 a 37), a ze dne 6. března 2018, SEGRO a Horváth (C-52/16 a C-113/16, EU:C:2018:157, bod 46).

26 – Viz body 12 až 16 tohoto stanoviska. V tomto ohledu zdůrazňuji, že z žádné skutečnosti ve spise nevyplývá, že by bylo porušeno základní právo na účinnou právní ochranu zaručenou čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU a článkem 47 Listiny [viz rozsudek ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, body 34 až 36)]. Ostatně otázka, kterou předkládající soud položil Soudnímu dvoru, se tohoto problému netýká. Pro všechny případy zdůrazňuji, že v rozsudcích uvedených zejména v tomto oddílu Soudní dvůr nikdy nevyložil působnost tohoto základního práva tak, že by zakládalo možnost zpochybnit překážku věci rozsouzené vnitrostátním rozhodnutím z důvodu porušení unijního práva.

27 – Viz zejména rozsudky ze dne 11. září 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 35), a ze dne 5. dubna 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, body 31 až 36).

28 – Viz zejména rozsudky ze dne 6. října 1982, Cilfit a další (283/81, EU:C:1982:335, body 16 až 21), a ze dne 28. července 2016, Association France Nature Environnement (C-379/15, EU:C:2016:603, body 47 až 53).

29 – Nedodržení této povinnosti může případně vést k podání žaloby pro nesplnění povinnosti: viz v tomto ohledu žalobu podanou Komisí ve věci Komise v. Francie (C-416/17).

56. Dodávám, že tento ústavní rámec je doplněn o povinnost členských států stanovit opravný prostředek, jenž umožňuje založit odpovědnost státu za porušení unijního práva způsobené vnitrostátním rozhodnutím zakládající překážku věci rozsouzené³⁰. Na rozdíl od tří ústavních zásad uvedených výše tato povinnost nastává až *poté*, co vnitrostátní rozhodnutí založilo překážku věci rozsouzené. Soudní dvůr v tomto ohledu uvedl, že zásada překážky věci rozsouzené nebrání uznání zásady odpovědnosti státu za škodu způsobenou rozhodnutím soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky³¹.

57. Zvýše uvedeného vyplývá, že nemožnost napadnout trestní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené na základě tvrzení, že bylo porušeno unijní právo, konkrétně základní právo zaručené článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD, není za okolností sporu v původním řízení v rozporu se zásadou efektivity unijního práva.

2. Výjimka: zpochybnění překážky věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími v případě, že jednotlivec neměl možnost uplatnit práva přiznaná unijním právem

58. Musím však zdůraznit, že Soudní dvůr stanovil výjimku z dodržování překážky věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími v případě, že by dodržování této zásady vedlo k ochraně vnitrostátního řízení, jež v důsledku určitých *strukturálních* rysů znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje výkon práv přiznaných právním řádem Unie.

59. Soudní dvůr v tomto ohledu zejména uvedl, že vnitrostátní pravidlo, podle kterého má ve sporech v daňové oblasti věc pravomocně rozsouzená závazné právní účinky, je v rozporu se zásadou efektivity, pokud se tato věc týká zásadního bodu společného i jiným případům. Takovéto pravidlo by totiž nutně znamenalo, že výklad přijatý v rámci prvního rozhodnutí by byl uplatňován *erga omnes*, zejména pokud jde o určení existence nekalé praxe, aniž by bylo možné tento nesprávný výklad unijního práva korigovat³².

60. V jiné věci Soudní dvůr upřesnil, že zásada efektivity unijního práva rovněž brání použití vnitrostátního pravidla, které vnitrostátnímu soudu neumožňuje vyvodit veškeré důsledky z porušení zákazu poskytnutí státní podpory podle čl. 108 odst. 3 třetí věta SFEU z důvodu vnitrostátního soudního rozhodnutí zakládajícího překážku věci rozsouzené, kterým bylo shledáno, že smlouvy, jichž se týkal spor v původním řízení, zůstávají platné, avšak nebyla zde zkoumána otázka, zda zakládají státní podporu. Dané pravidlo by mělo v tomto případě za následek, že přezkum dodržování uvedeného zákazu by nebyl možný³³.

61. Upřesňuji však, že pouhý nedostatek řádné péče při výkonu práv přiznaných unijním právem nestačí ke zpochybnění překážky věci rozsouzené vnitrostátními rozhodnutími³⁴. Jinými slovy, možnost zpochybnit tuto zásadu s cílem chránit účinnost unijního práva se týká pouze řízení, jež v důsledku určitých *strukturálních* rysů znemožňují nebo nadměrně ztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Unie.

30 – Viz zejména rozsudky ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, body 34 až 36), a ze dne 6. října 2015, Târșia (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 40).

31 – Rozsudek ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, bod 40).

32 – Rozsudek ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, body 26 až 32).

33 – Rozsudek ze dne 11. listopadu 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, body 42 až 46).

34 – V rozsudku ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, body 47 a 48), který se týkal návrhu na nucený výkon rozhodčího nálezu zakládajícího překážku věci rozsouzené, Soudní dvůr konstatoval, že zásada efektivity nevyžaduje, aby soud, který ve věci rozhoduje, i bez návrhu poukázal na nepřiměřenost rozhodčí doložky, pokud spotřebitel tento náleznenapadl prostřednictvím žaloby na neplatnost. Naproti tomu soud, který rozhoduje o žalobě na neplatnost rozhodčího nálezu, je povinen zrušit rozhodčí doložku obsahující zneužívající klauzuli, i když spotřebitel tuto neplatnost neuplatnil v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost [rozsudek ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, body 30 až 39)]. Stejně tak zásada efektivity nevyžaduje, aby soud rozhodující o výkonu platebního rozkazu mohl posoudit, zda smlouva, na níž je sporná pohledávka založena, obsahuje zneužívající klauzuli, pokud orgán, k němuž byl podán návrh na vydání platebního rozkazu, nemá pravomoc takové posouzení provést [rozsudek ze dne 18. února 2016, Finanzmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, body 50 až 55)].

62. V projednávaném případě však z žádné skutečnosti ve spisu předloženém Soudnímu dvoru nevyplývá, že by tomu tak bylo ve sporu v původním řízení³⁵.

63. Vzhledem k výše uvedenému se domnívám, že zásada efektivity unijního práva musí být vykládána v tom smyslu, že neukládá vnitrostátnímu soudu povinnost, aby vnitrostátní opravný prostředek, jenž v případě porušení EÚLP umožňuje domoci se obnovy trestního řízení ukončeného vnitrostátním rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené na případy porušení unijního práva, rozšířil zejména na zásahy do základního práva zaručeného článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD, pokud měl jednotlivec v průběhu tohoto řízení možnost uplatnit svá práva, která mu unijní právo přiznává.

C. K nedostatku porušení zásady rovnocennosti

64. K tomu, aby mohla být poskytnuta odpověď na otázku předkládajícího soudu, je třeba ještě určit, zda dochází k porušení zásady rovnocennosti tím, že byl zaveden opravný prostředek, jenž v případě porušení EÚLP umožňuje domoci se obnovy trestního řízení ukončeného rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené, aniž by tento opravný prostředek byl rozšířen také na případy porušení unijního práva, zejména na zásahy do základního práva zaručeného článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD.

65. Podle judikatury uvedené v bodě 29 tohoto stanoviska zásada rovnocennosti vyžaduje, aby procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která daňovým poplatníkům plynou z unijního práva, nebyly méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení podle vnitrostátního práva.

66. Z následujících důvodů mám za to, že zásada rovnocennosti neukládá členským státům povinnost rozšířit opravný prostředek, jenž je předmětem sporu v původním řízení, na unijní právo.

67. Zaprvé opravný prostředek založený na EÚLP nepředstavuje „obdobné řízení podle vnitrostátního práva“ ve smyslu výše uvedené judikatury, neboť se netýká porušení norem vnitrostátního práva. Nezávisle na postavení, které vnitrostátní právní řád EÚLP přiznává v hierarchii norem³⁶, výraz „vnitrostátní právo“ podle mého názoru označuje pouze normy, které mohou být změněny nebo zrušeny orgány dotčeného členského státu. Jinými slovy, výraz „vnitrostátní právo“ označuje pouze normy, jejichž pramenem je vnitrostátní právní řád dotčeného členského státu. EÚLP, stejně jako jakýkoli jiný nástroj mezinárodního práva, zjevně takové normy neobsahuje.

68. Tento výklad je v souladu s cílem, který sleduje zásada rovnocennosti, a sice zabránit členskému státu v praktikách procesního protekcionismu spočívajících v tom, že vnitrostátním normám je přiznáno privilegované postavení oproti unijnímu právu. V rozsudku Târşia Soudní dvůr v tomto ohledu uvedl, že zásada rovnocennosti vyžaduje rovné zacházení s nároky vycházejícími z porušení vnitrostátního práva a obdobnými nároky vycházejícími z porušení unijního práva³⁷.

69. Skutečnost, že bylo EÚLP coby souboru norem mezinárodní povahy přiznáno privilegované postavení, nemůže představovat diskriminační zacházení ve smyslu této judikatury. Jinými slovy, postavení přiznané EÚLP nepředstavuje relevantní srovnávací hledisko pro účely použití zásady rovnocennosti. Zohlednění tohoto postavení by vedlo k přeměně zásady rovnocennosti v doložku „nejvyšších výhod“, podle které by nejvýhodnější procesní zacházení, ať už by se týkalo norem vnitrostátního nebo mezinárodního práva, mělo automaticky být rozšířeno také na unijní právo.

35 – Viz bod 53 tohoto stanoviska.

36 – Předkládající soud uvedl, že EÚLP má v Rakousku postavení ústavní normy. Viz bod 18 tohoto stanoviska.

37 – Rozsudek ze dne 6. října 2015 (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 34).

70. Zadruhé, i za předpokladu, že se má opravný prostředek založený na EÚLP posuzovat stejně jako opravný prostředek podle vnitrostátního práva, je třeba mít za to, že zásada rovnocennosti není za okolností sporu v původním řízení porušena, pokud opravný prostředek založený na EÚLP není „obdobný“ jako opravný prostředek založený na unijním právu.

71. Podle ustálené judikatury totiž zásada rovnocennosti vyžaduje rovné zacházení s nároky vycházejícími z porušení unijního práva a „obdobnými“ nároky vycházejícími z porušení vnitrostátního práva³⁸. Tuto zásadu proto nelze vykládat v tom smyslu, že ukládá členskému státu povinnost rozšířit svůj nejvýhodnější vnitrostátní režim na všechny žaloby, které byly podány v určité právní oblasti³⁹, nebo na všechny opravné prostředky založené na porušení unijního práva⁴⁰.

72. Podle této judikatury je potřeba ověřit podobnost dotčených opravných prostředků z hlediska jejich předmětu, důvodu a hlavních znaků a případně též zohlednit podobnost dotčených pravidel z hlediska jejich postavení v celém řízení, z hlediska průběhu uvedeného řízení a z hlediska zvláštností těchto pravidel⁴¹.

73. Opravné prostředky založené na EÚLP a ty, které jsou založeny na unijním právu, tedy nemohou být považovány za obdobné, a to zejména z hlediska postavení, která mají tyto normy ve vnitrostátním řízení ve smyslu výše uvedené ustálené judikatury.

74. Jak jsem již výše uvedl, unijní právo se vyznačuje existencí ústavního rámce, jenž ukládá členským státům povinnost zajistit účinnost unijního práva *ještě před tím*, než vnitrostátní rozhodnutí založí překážku věci rozsouzené⁴².

75. V souladu s čl. 35 odst. 1 EÚLP je přípustnost stížnosti před ESLP oproti tomu podmíněna vyčerpáním vnitrostátních opravných prostředků. Z tohoto požadavku nutně vyplývá, že rozsudek ESLP, jímž bylo shledáno porušení EÚLP, může být vydán *až poté*, co vnitrostátní soud vydal rozhodnutí, které nelze napadnout opravnými prostředky a které tak z povahy věci zakládá překážku věci rozsouzené. Jak zdůraznil předkládající soud, opravný prostředek stanovený v § 363a trestního řádu byl zaveden právě proto, aby umožnil výkon takového rozsudku.

76. Mám za to, že tento objektivní rozdíl mezi právem Unie a EÚLP znamená, že opravné prostředky vnitrostátního práva, které se zakládají na jednom z těchto souborů norem a které se týkají platnosti vnitrostátních rozhodnutí zakládajících překážku věci rozsouzené, nemohou být považovány za obdobné.

77. Účinnost rozsudků ESLP, jimiž bylo shledáno porušení EÚLP, je totiž z povahy věci závislá na jednání dotčeného členského státu, k němuž dochází po vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, zejména prostřednictvím zavedení takového opravného prostředku, jaký stanoví § 363a trestního řádu, jenž umožňuje přezkum rozhodnutí zakládajících překážku věci rozsouzené.

38 – Rozsudek ze dne 6. října 2015, Târşia (C-69/14, EU:C:2015:662, body 27 a 32).

39 – Viz zejména rozsudky ze dne 29. října 2009, Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, bod 45); ze dne 26. ledna 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39, bod 34); ze dne 8. července 2010, Bulicke (C-246/09, EU:C:2010:418, bod 27), a ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail a další (C-591/10, EU:C:2012:478, bod 31).

40 – Viz v tomto směru rozsudky ze dne 15. září 1998, Edis (C-231/96, EU:C:1998:401, body 36 a 37); ze dne 15. září 1998, Spac (C-260/96, EU:C:1998:402, body 20 a 21); ze dne 17. listopadu 1998, Aprile (C-228/96, EU:C:1998:544, body 20 a 21), a ze dne 9. února 1999, Dilexport (C-343/96, EU:C:1999:59, body 27 a 28).

41 – Rozsudky ze dne 29. října 2009, Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, body 45 a 46), a ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail a další (C-591/10, EU:C:2012:478, bod 31).

42 – Viz body 49 až 55 tohoto stanoviska.

78. Účinnost unijního práva a obzvláště rozsudků Soudního dvora oproti tomu zavedení takového opravného prostředku nevyžaduje, neboť ústavní rámec, jehož součástí jsou přímý účinek, přednost [unijního práva] a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zajišťuje jeho účinnost *ještě před tím*, než vnitrostátní rozhodnutí založí překážku věci rozsouzené.

79. Jak zdůraznil Soudní dvůr v posudku 2/13, v tomto ohledu je stěžejním bodem celého soudního systému Unie řízení o předběžné otázce, které má za cíl – prostřednictvím nastoleného dialogu mezi jednotlivými soudy, konkrétně mezi Soudním dvorem a soudy členských států – zajistit jednotný výklad unijního práva, čímž umožňuje zaručit jeho soudržnost, plný účinek a autonomii a v konečném důsledku i specifický charakter práva zavedeného Smlouvami⁴³.

80. Zdůrazňuji, že vstup v platnost protokolu č. 16 k EÚLP (dále jen „protokol č. 16“) dne 1. srpna 2018 po ratifikaci Francouzskou republikou dne 12. dubna 2018⁴⁴ nemůže zpochybnit tento závěr o nedostatku podobnosti. Rakouská republika není smluvní stranou tohoto protokolu⁴⁵.

81. Na druhé straně mám v každém případě za to, že ani co se týče smluvních stran, protokol č. 16 nemůže zvýšit účinnost EÚLP před tím, než je vnitrostátními rozsudky založena překážka věci rozsouzené, na úroveň srovnatelnou s unijním právem.

82. Je pravda, že protokol č. 16 stanoví možnost předkládat ESLP žádosti o posudky k principiálním otázkám týkajícím se výkladu či uplatňování práv a svobod uvedených v EÚLP nebo v jejích protokolech. Mezi tímto postupem a postupem podle článku 267 SFEU nicméně existují tři zásadní rozdíly. Zaprvé podle článku 1 protokolu č. 16 je tato možnost určena pouze „nejvyšším soudním orgánům“ Vysokých smluvních stran. Zadruhé v souladu článkem 2 tohoto protokolu ESLP rozhoduje o přípustnosti žádostí. Zatřetí článek 5 protokolu č. 16 stanoví, že takto vydané posudky nejsou závazné.

83. S ohledem na výše uvedené mám za to, že vnitrostátní opravné prostředky, které jsou založené na unijním právu a na EÚLP a které se týkají platnosti vnitrostátních rozhodnutí zakládajících překážku věci rozsouzené, nemohou být považovány za obdobné. Zásada rovnocennosti proto nemůže založit povinnost rozšířit takový opravný prostředek, jaký stanoví § 363a trestního řádu, jenž umožňuje přezkoumat z hlediska EÚLP rozhodnutí, s nimiž je spojena překážka věci rozsouzené, i na unijní právo.

84. Tento nedostatek podobnosti nezpochybňuje ani okolnost, že v rámci opravného prostředku podle § 363a trestního řádu může předkládající soud sám konstatovat porušení EÚLP, aniž by vyčkal rozsudku ESLP⁴⁶. Je pravda, že tato možnost zvyšuje účinnost EÚLP, neboť umožňuje jednotlivci domoci se obnovy trestního řízení ukončeného rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené, aniž by se musel obrátit na ESLP. Je ale též pravda, že na rozdíl od unijního práva a zejména rozsudků Soudního dvora není účinnost EÚLP a rozsudků ESLP zajištěna dříve, než je vnitrostátním rozhodnutím založena překážka věci rozsouzené.

43 – Viz posudek 2/13 (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014 (EU:C:2014:2454, bod 176), jakož i rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 37).

44 – Viz tisková zpráva CEDH 143 (2018) ze dne 12. dubna 2018, „Francie ratifikovala [protokol č. 16] a spustila proces jeho vstoupení v platnost“, dostupná na <http://hudoc.echr.coe.int/fre-press?i=003-6057606-7791962>.

45 – Seznam smluvních států a ratifikací protokolu č. 16 je dostupný na https://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/214/signatures?p_auth=JHVZ7Jke.

46 – Viz body 19 a 20 tohoto stanoviska.

85. Na druhou stranu, nedostatek povinnosti rozšířit takovýto opravný prostředek na případy porušení unijního práva podle mého názoru neznamena, že přistoupit k tomuto rozšíření je *zakázáno*. V rámci výkonu své procesní autonomie⁴⁷ může každý členský stát stanovit opravný prostředek umožňující napadnout vnitrostátní rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené, z důvodu porušení unijního práva.

86. Za okolností sporu v původním řízení tak předkládající soud může v rámci opravného prostředku stanoveného v § 363a trestního řádu použít unijní právo. Z písemných a ústních vyjádření rakouské vlády v tomto ohledu vyplývá, že v rozsudku vydaném v rámci tohoto řízení předkládající soud shledal, že byl porušen článek 54 ÚPSD.

87. Upřesňuji nicméně, že výkon této pravomoci nemá za následek vznik povinnosti pokračovat v uplatňování unijního práva v rámci tohoto opravného prostředku, alespoň pokud jde o unijní právo a konkrétně o zásadu rovnocennosti. Tato okolnost totiž nemůže nic změnit na odůvodnění uvedeném výše, podle kterého opravné prostředky založené na unijním právu a na EÚLP nemohou být považovány za obdobné.

88. S ohledem na výše uvedené mám tedy za to, že zásada rovnocennosti musí být vykládána v tom smyslu, že neukládá vnitrostátnímu soudu povinnost rozšířit vnitrostátní opravný prostředek, jenž v případě porušení EÚLP umožňuje domoci se obnovy trestního řízení ukončeného vnitrostátním rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené, také na případy porušení unijního práva, zejména na zásahy do základního práva zaručeného článkem 50 Listiny a článkem 54 ÚPSD.

VII. Závěry

89. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžnou otázku Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soudní dvůr, Rakousko) odpověděl následujícím způsobem:

„Unijní právo, a zejména zásady rovnocennosti a efektivity, musí být vykládány v tom smyslu, že neukládají vnitrostátnímu soudu povinnost rozšířit vnitrostátní opravný prostředek, jenž v případě porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nebo některého z jejích dodatkových protokolů umožňuje domoci se obnovy trestního řízení ukončeného vnitrostátním rozhodnutím zakládajícím překážku věci rozsouzené, také na případy porušení unijního práva, zejména na zásahy do základního práva zaručeného článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie a článkem 54 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, která byla podepsána v Schengenu (Lucembursko) dne 19. června 1990 a v platnost vstoupila dne 26. března 1995, pokud měl jednotlivec v průběhu tohoto řízení možnost uplatnit práva, která mu přiznává unijní právo.“

⁴⁷ – Viz bod 29 tohoto stanoviska.